

Metodbok för semiskyddat boende

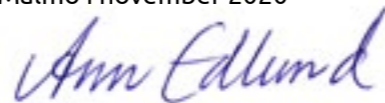

Projektet semiskyddat boende

Projektet ska leda till att individer som blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska få bättre förutsättningar att få en trygg tillvaro, med sammansatt stöd och fokus på en långsiktig boendelösning. Målet är att utveckla ett bättre anpassat stöd efter tiden på skyddat boende, när hotbilden inte längre är akut men personen fortfarande har behov av stöd för att känna sig trygg och skapa en hållbar vardag. Projektet genomförs inom ramen för Skåne Stadsmissions stödboende Trygga boende som har lång erfarenhet av att arbeta med personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. I det semiskyddade boendet arbetar personal utbildad i bedömningsverktyget PATRIARK med regelbunden uppföljning av hotbild och säkerhetstänk. Särskilt fokus läggs vid att de boende ska försöka uppnå ökad grad av egenmakt och ökat välmående – till exempel genom nya sociala

nätverk, sysselsättning och stärkt självkänsla. Projektet semiskyddat boende pågår från december 2019 till januari 2021 och drivs av Skåne Stadsmission med finansiering från Länsstyrelsen Östergötland samt med följeforskning via Socialhögskolan vid Lunds universitet. Följeforskningen har inneburit att universitetslektor Leili Laanemets haft kontinuerliga möten och dialog med projektledare och ibland även projektsocionom. Projektledare har även lämnat in textunderlag som berört boendes förhållningssätt till säkerhetsplanering. Vidare har Leili Laanemets följt projektet genom att delta i referensgruppsmöten och det pågår även försök till intervju med boende, i skrivande stund har några intervjutillfällen fått ställas in med anledning av covidsymptom hos berörda. Följeforskning och utvärdering kommer att presenteras i samband med projektets avslutande träffar i december.

Malmö i november 2020

Ann Edlund
Projektledare för semiskyddat boende,
Skåne Stadsmission

Innehållsförteckning

Projektet semiskyddat boende	sid 2
Bakgrund	sid 3
Behovs- och omvärldsanalys	sid 4
Definition av semiskyddat boende	sid 6
Risk- och skyddsfaktorer	sid 6
Beskrivning av modell	sid 7
Semiskyddat boendes förändringsteori	sid 8
Vid placering på boendet erbjuds	sid 9
Önskvärda kompetenser hos medarbetare	sid 9
Samarbete med fastighetsägare	sid 9
Beskrivning av praktiska arbetssätt	sid 10
Projektets slutsatser	sid 14

Bakgrund

Skåne Stadsmission har drivit Trygga boende sedan 2013 och har därför lång erfarenhet av att arbeta med stödboende. Målgruppen våldsutsatta med barn har varit vanligt förekommande, liksom personer utsatta för hedersrelaterat våld. I organisationen finns tillgång till ett helhetsinriktat stöd utifrån en holistisk människosyn. Social och juridisk rådgivning erbjuds av professionella medarbetare med erfarenhet av hedersrelaterat våld och förtryck. Skåne Stadsmission har även goda kontakter med fastighetsägare som möjliggör att de boende kan ta över förstahandskontrakten i en förlängning. Det finns även möjlighet till uppföljning och stöd efter avslutad boendetid på Trygga boende via Skåne Stadsmissions personal, volontärer och öppna verksamheter.

Skåne Stadsmission genomför projektet semiskyddat boende för att tillvarata de erfarenheter Trygga boende gjort genom åren samt för att, med hjälp av omvärldsanalys och pilotverksamhet, testa en modell för semiskyddat boende.

Definition av hedersrelaterat våld och förtryck

Som definition av hedersrelaterat våld och förtryck har projektet utgått från den definition som görs i [regeringens handlingsplan](#) för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

I [NCK:s kunskapsbank](#) sammanfattas regeringens definition såhär:

”Regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck är att det har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. På det sättet liknar det mäns våld mot kvinnor i nära

relationer i stort. I hederstänkandet står dock föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus. Familjens rykte och anseende anses hänga ihop med hur flickor och kvinnor beter sig eller påstås bete sig. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen till hot och våld, ibland även dödligt våld. Regeringen tar också upp att även pojkar samt homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet och uttryck kan drabbas.”

Exempel på beskrivningar av långsiktiga behov för målgruppen

I Malmö stads inventering av insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i Malmö 2019 (Arbetsmarknads- och Socialförvaltningen) konstateras att det finns utvecklingsbehov när någon är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. I inventeringen exemplifieras att bostad är en stor utmaning och att brist på bostad ökar risken för att individen dras tillbaka till sammanhang med hedersrelaterat våld och förtryck.

I Socialstyrelsens (2019) rapport ”Ett liv utan våld och förtryck” pekas fem utvecklingsområden ut. Socialstyrelsen säger att vissa områden lyfts av såväl yrkesverksamma som personer med erfarenhet av att vara utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Socialstyrelsen har identifierat följande områden som särskilt viktiga för samhällets arbete med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck:

- Bemötande
- Tillgång till insatser och långsiktigt stöd
- Tillgång till boende
- Stödsamtal och traumabehandling
- Uppföljning av stöd och insatser

Behovs- och omvärldsanalys

Yrkesverksammas beskrivning av behov

Under projektets behovs- och omvärldsanalys, som genomfördes under vintern och våren 2020, har vi fått bekräftat från ett tjugotal socialsekreterare, kvinnofridsammordnare och andra yrkesverksamma att dessa delar uppfattningen om att det finns en stor sårbarhet också efter den akuta insatsen då den enskilde ska etablera ett vardagsliv på nytt. Många uttrycker att det finns väl utarbetade insatser i den akuta fasen men att det saknas mer långsiktiga stödinsatser och efterfrågar just ett semiskyddat boendekoncept för att möta upp dessa behov. Under våren 2020 konstaterades att varken Skåne Stadsmission eller våra externa kontakter känner till några andra semiskyddade stödboendeformer.

Under fortsatt omvärldsanalys under hösten 2020 har det framkommit att kvinnojourer i Malmö erbjuder en form av långsiktigt stöd genom så kallade eftervårdspaket, men att dessa sällan beställs av kommunala aktörer. De kvinnojourer projektet haft kontakt med lyfter svårigheterna för boende att erhålla egna bostadskontrakt efter tiden på skyddat boende. Exempel på strategi för att öka chanserna till eget boende är att vara öppen för att ta ett kontrakt med kort varsel, till exempel några dagar innan inflyttning.

Ett annat exempel på långsiktigt stöd finns hos Göteborgs Stadsmissions Villa Josefin, som är ett skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Villa Josefin har både interna lägenheter, kopplade till lokalerna där personal befinner sig och externa lägenheter. I de externa lägenheterna kan stödet anpassas utifrån om situationen är akut eller om personen är i utslussningsfas. När extern lägenhet används i utslussningsfas, verkar det likna modellen semiskyddat boende.

Placerande socialsekreterare och yrkesverksamma i Skåne som möter målgruppen hedersutsatta i uppsökande verksamhet - som ofta fungerar som ett första stöd och steg ur våldsutsatthet - har under

våren bekräftat ett stort behov av semiskyddat boende. Det verkar dock inte finnas riktlinjer eller beslutsmandat för socialsekreterarna som ger möjlighet att erbjuda målgruppen stödboendeformen.

Projektet såg under våren hur rådande stränga uppdelning av "social" och "strukturell" hemlöshet hos socialtjänsten försvårar för målgruppen att få ta del av den här typen av stöd. Våldsutsatta personers ärenden tenderar att sluta betraktas som skyddsärenden när den akuta insatsen är avslutad. Likaså räknas sällan "ärenden med omfattande våldsutsatthet men utan akut hotbild" som skyddsärenden och faller därför inom den strukturella hemlöshetskategoriseringen. I praktiken innebär detta att våldsutsatta individer riskerar att hänvisas till mycket kortsiktiga bostadslösningar där biståndet nödprövas och prövas om varje vecka. Denna tolkning är påtaglig i Malmö stad men tillämpas också i andra skånska kommuner.

Målgruppens beskrivning av behov

Projektet har, som del av metodutvecklingen i semiskyddat boende, följt de boende i projektets lägenheter. Då antalet personer i lägenheterna varit begränsat har projektet försökt fånga fler röster från målgruppen genom att vända sig till andra aktörer, t ex kvinnojourer och organisationer som möter målgruppen. Resultaten beskrivs nedan.

Tillvägagångssätt

Projektet har gjort försök till intervjuer med målgruppen utanför Trygga boende. Det har dock visat sig svårt och en aktör har till exempel hänvisat till att målgruppen är mätt på att intervjuas. Kompromissen blev att skicka ut ett kort frågeformulär. Frågeformuläret bedömdes inte möjligt att använda i alla verksamheter som vi kontaktade. Ett skyddat boende bedömde till exempel att formuläret skulle riskera att förvirra de boende, eftersom det nuvarande boendet redan bedöms erbjuda det innehåll som semiskyddat boende kan leverera.

Aktör A

En aktör kunde ställa frågor till fem personer i målgruppen och svaren blev: Alla tillfrågade svarade att det viktigaste när de lämnar skyddat boende är att få ett eget bostadskontrakt. De flesta ville också ha stöd för att erhålla långsiktigt boende, bearbeta upplevelser samt ordna arbete/studier/försörjning. Flera säger också det är viktigt med stöd för att kunna skapa trygghet. En person uttalar att den vill klara sig själv.

Vid en beskrivning säger två personer att de kan tänka sig semiskyddat boende, en person säger nej och två personer säger kanske. Kommentarer:

Det är relativt och beror på ett antal omständigheter men helt generellt låter det bra.

Nej! jag vill inte hamna på ett annat sorts boende. Jag vill inte ha mer kontakt med personal och myndigheter.

Jag vill gå vidare efter skyddat boende.

På frågan om hur personal i ett boende ska vara svarar de:

Lyhörd, snäll, en känner sig som en familj, inte hierarkier, sympati och empati.

Våldet var aldrig mitt fel.

Personalen ser inte mig som en kund.

Personalen tar hänsyn till min situation och min ensamhet.

Vid frågan om att bo i en lägenhet dit personal kommer och kollar läget minst en gång per vecka svarar de:

Det är bra för ensamheten i alla fall.

Jobbigt men behövs.

Jag kan ta hand om mig själv men det är okej.

Jag vet ej.

Det är okej.

Aktör B

En aktör har intervjuat en person som just nu bor på skyddat boende.

Personen säger att hen inte känner sig trygg på skyddat boende, trots att hen är borta från familjen som utsatt hen för våld. Hen säger att det viktigaste är att få ett eget boende för sig och sitt barn, resten kommer att ordna sig efteråt.

Hen känner att hen är kvar på det skyddade boendet

eftersom boendet är privat och behöver tjäna pengar genom att hålla kvar placeringen. Hen säger att hedersutsatt behöver ett framtidsperspektiv, så att en kan gå vidare i livet. Hen ska kunna leva som alla andra och inte låst i ett boende. Det är inte offrets fel att den blir dödshotad och slagen, men ändå är det offret och eventuella barn som får betala det högsta priset. Hen säger vidare att det är viktigt att behålla kontakt med myndighet, men det behövs inte kontakt med det skyddade boendet där hen bor.

Professionellas röster om målgruppen

Citat från en professionell:

"Många unga som lever i hedersnormer berättar om värmen och närheten som kan finnas till familjen, kärleken och omtanken i stora familjesammanhanget är. Det är inte bara hedersvåldet som är kollektivt, utan även familjekärleken. Våldets kollektiva prägel gör att den som vill göra sig fri från våldet ofta behöver bryta med hela sin familj och hela sin släkt. Ofta innebär det att man står helt ensam. För de allra flesta människor skulle det vara en skrämmande upplevelse. För unga personer är det ofta oerhört jobbigt. Trots att man vill fly från våldet är saknaden efter familjen, föräldrar och syskon, stor. Tillsammans med känslor av skuld och skam över att man svikit familjens förväntningar är det inte ovanligt att det upplevs som lockande att återvända. Och att tänka att man står ut med begränsningarna, kontrollen och våldet för att slippa ensamheten, skulden och sorgen. Här behöver unga ofta ett långt och intensivt stöd, både för att hantera den omedelbara situationen och för att läka och få en hälsosam framtid fri från våld."

Flera aktörer vi pratat med betonar svårigheten för målgruppen att ordna med ett stabilt boende. Den svåra bostadsmarknad som råder i exempelvis Malmö drabbar målgruppen. Kvinnojouren Öresund berättar att Malmös bostadsmarknad ibland verkar vara ett argument för kommuner utanför Malmö att inte göra placeringar på boende i staden. Kommunerna bedömer det inte som sannolikt att den hedersutsatta ska hitta ett boende när placeringen upphör.

Definition av semiskyddat boende

Frågan om vad som är skillnaden mellan ett skyddat och semiskyddat boende har under projektets gång aktualiserats. Skyddat boende definieras enligt Socialstyrelsen (2013):

"Boendeinrättning som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver

insatser i form av skydd mot våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser."

Semiskyddat boende för personer som utsatts för hedersrelaterat hot och våld kan definieras som:

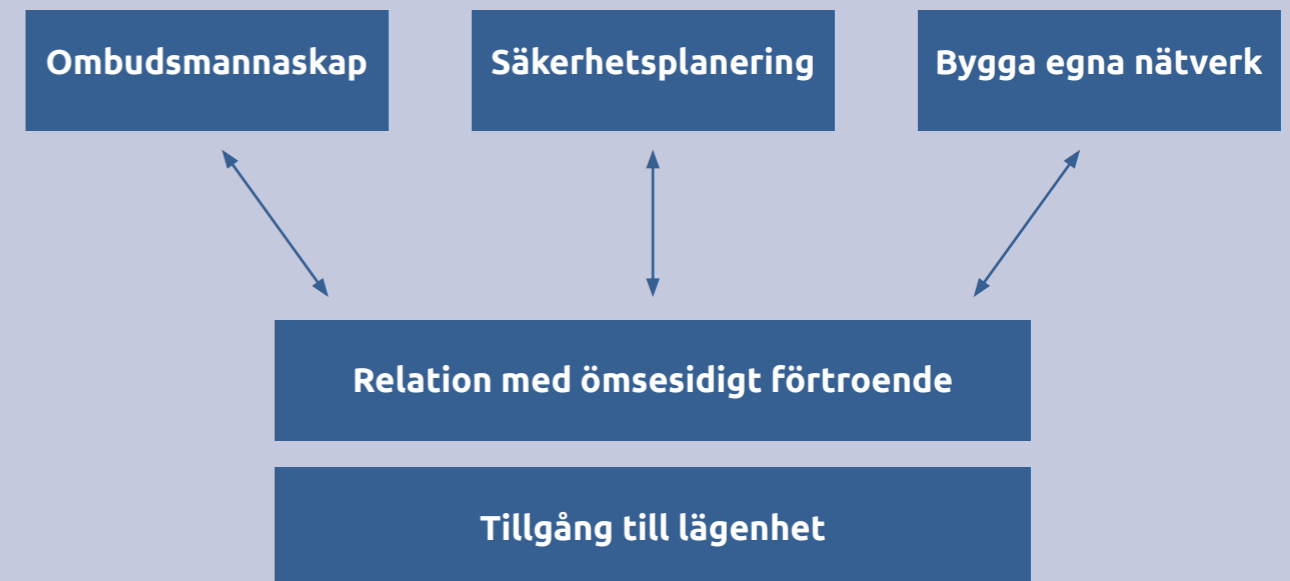
"Stödboende för hedersutsatta personer som behöver sammansatta insatser för att försöka forma en långsiktigt hållbar och trygg livssituation".

Risk- och skyddsfaktorer

I [Socialstyrelsens kartläggning av risk- och skyddsfaktorer och interventioner vid hedersrelaterat våld mot kvinnor](#) konstateras att det behövs forskning om vilken typ av interventioner som fungerar, till exempel för att förbättra hälsan och minska våldet på lång sikt.

I semiskyddat boende har setts tendenser på att det verkar fungera skyddande när en boende själv börjar "bära sin säkerhetsplanering" genom att till exempel göra strategier för sin säkerhet. En riskfaktor bedöms däremot vara när en boende tänker att det som en utsatts för är något helt normalt och något som de flesta upplever – så kallad normalisering. Vid sådan förståelse av sin egen situation ser en oftast ingen anledning att göra säkerhetsplanering eller strategier för sin säkerhet. Normaliseringen kan luckras upp genom t ex samtal med medarbetare och så småningom

kan den boende börja förstå att det som en utsatts för inte är okej. När insikten landat, kan den boende börja värna om sin egen säkerhet. Ytterligare en riskfaktor är den ensamhet som uppstår när en person lämnar ett sammanhang, t ex familjen och dess gemenskap. Ensamheten kan göra att en boende mår dåligt eller väljer ett umgänge som egentligen inte är särskilt bra, eftersom det är det enda umgänge som finns tillgängligt. Ensamheten gör boende sårbara, vilket vi sett exempel på under projektets gång. Det har, under coronapandemin, varit svårare än vanligt att erbjuda alternativ till ensamhet eftersom restriktivitet med olika typer av träffar har behövt tillämpas. Både internt och externt har det varit mer restriktivt med olika former av träffar (t ex läxhjälp, sociala sammankomster) än vanligt.

Beskrivning av modell

Modell för semiskyddat boende

Basen i det semiskyddade boendet är tillgång till lägenhet. Det semiskyddade boendet bygger också på ett gediget relationsskapande - ett ömsesidigt förtroende mellan medarbetare och boende är grunden för att kunna implementera ett sammansatt stöd.

Kontinuerlig säkerhetsplanering, som bärs och leds av den boende, behövs för att uppnå en trygg situation.

Ombudsmannaskapet är ett verktyg för att uppnå långsiktig förändring. Ombudsmannaskapet är komplext och tidskrävande, det inbegriper oftast en rad myndigheter- till exempel Skatteverket, Försäkringskassan, Socialtjänsten, Hälso- och sjukvården samt Migrationsverket – och komplexa beslutsprocesser. Ombudsmannaskap definieras som *"det stöd vi ger till en boende vars behov är beroende av en extern tredje part för att det skall kunna uppfyllas"*. Det kan t.ex. handla om rådgivning, länkning, praktiskt stöd, medföljande vid myndighetsbesök och företräddande. Ombudsmannaskapet syftar till att målgruppen ska uppnå ökad grad av egenmakt, vilket definieras som ökad kunskap, förbättrat självförtroende och ökad handlingsförmåga.

Byggnad av egna nätverk är avgörande för långsiktigheten - ensamhet och tomhet, som inte

sällan uppstår när en tvingas avstå vissa sammanhang för sin egen säkerhets skull, behöver lindras genom nya nätverk och möjligheter. Byggnad av nätverk kan också bidra till långsiktiga lösningar genom att en får nya sammanhang, blir aktiv i en förening eller får möjlighet att studera eller arbeta.

Det semiskyddade boendet finns i Skåne Stadsmissions kontext och utgår från Stadsmissionens holistiska människosyn, där såväl psykiska, fysiska, sociala och existentiella behov beaktas.

När är modellen lämplig?

Modellen semiskyddat boende är lämplig när personen behöver sammansatt stöd för att närma sig ett eget boende, när fokus ligger på framtiden och behovet av skydd inte bedöms vara akut. Syftet är även att förebygga att den boende blir utsatt för ytterligare våld genom att internalisera ett säkerhetsfokus i den boendes tänkande samt förebygga att den boende går tillbaka till våldsutövaren/na. Modellen är även lämplig för personer som fortfarande har kontakt med förövare - exempelvis förälder - personalen på semiskyddat boende stöttar då den boende i att kunna hålla på sina gränser och säkerhetstänkande.

Semiskyddat boendes förändringsteori

En förändringsteori beskriver hur en insats är tänkt att åstadkomma förändring för att lösa ett problem. Nedan illustreras hur modellen semiskyddat boende är tänkt att skapa förändring.

Resurser	Aktiviteter	Prestationer	Resultat	Effekt
Lägenheter	Infomöte	Antal infomöte	Boende har fler handlingsalternativ	Ökad egenmakt: förbättrat självförtroende, ökad kunskap och ökad handlingsförmåga
Medarbetare med rätt kompetens	Kontinuerlig tillsyn av lägenhet	Antal placeringar Antal tillsyn	Boende upplever ökad trygghet	
Hög tillgänglighet till stöd	Ombudsmannaskap: rådgivning, praktiskt stöd, länkning, medföljande, företräda	Antal ombudsmannaärenden	Boende är i kontakt med rätt extern aktör(er)	Ökat välmående (fysisk och psykisk hälsa)
Gemensamhetslokaler för Trygga boende	Säkerhetsplanering	Antal stödsamtal	Boende har utökat sitt nätverk	
Tillgång till Skåne Stadsmissions breda utbud	Stödsamtal	Antal sociala aktiviteter	Boende har sysselsättning	
	Sociala aktiviteter på Trygga boende	Antal kontakter med föreningar etc	Boende har erhållit eget bostadskontrakt	
	Samarbete och dialog med fastighetsägare	Antal tillgängliga lägenheter		
	Bygga förtroende för medarbetare			

Vid placering på Skåne Stadsmissions Trygga Boende enligt Semiskyddat boende-metod erbjuds:

- Personal bemannar på plats kl 8-20 vardagar och kl 10-18 på helger
- Möjlighet att kontakta personal dygnet runt
- Kontaktperson genomför regelbundna möten och stödsamtal
- Individuell planering utifrån den boendes behov och önskemål
- Stöd i att bygga nya sociala nätverk
- Stöd i att nå sysselsättning, till exempel praktik och arbetsträning i Skåne Stadsmissions sociala företag
- Stöd i myndighetskontakter, förskola/skola, vård
- Stöd i vardagen med sekretessmarkering
- Regelbunden uppföljning kring hotbild och säkerhetstänk
- Stöd i föräldrarollen samt i vårdnads- och umgängesfrågor
- Möjlighet att ta med husdjur vid behov
- Anpassade aktiviteter för föräldrar med barn med fokus på barnens delaktighet
- Stöd i att nå långsiktig boendelösning med möjlighet att ta över förstahandskontrakt via Skåne Stadsmission *
- Gemensamma aktiviteter varje vecka – läxhjälp, boskola, bio och mycket annat

* Överlåtelse kan ske efter en med hyresvärdens överenskommen boendetid och i enlighet med hyresvärdens vanliga kriterier, med viss flexibilitet kring till exempel inkomstform och skulder.

Önskvärda kompetenser hos medarbetare

Våra erfarenheter efter att ha arbetat med modellen semiskyddat boende är att nedan kompetenser och förmågor är önskvärda hos medarbetare:

- Förmåga att möta människor i svåra livssituationer på ett empatiskt sätt
- Kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck
- Kunskap om HBTQ+
- Utbildning i bedömningsinstrumentet PATRIARK
- Språklig och kulturell kompetens
- Kunskaper om samhällets stödsystem
- Förmåga att ta till sig ny kunskap vid behov, t ex har projektet kontinuerligt ökat sina kunskaper om digital kvinnofrid

Samarbete med fastighetsägare

Tillgång till lägenheter är en förutsättning för att kunna bedriva semiskyddat boende. Projektet har identifierat flera framgångsfaktorer för ett gott samarbete med fastighetsägare:

- Bygga och vårda en förtroendefull och lyhörd relation mellan fastighetsägare och semiskyddat boende
- Semiskyddat boende garanterar fastighetsägaren hyresbetalningar
- Förutsägbar struktur - t ex tillsyn i lägenhet varje vecka - för att skapa trygghet för alla inblandade
- Fastighetsägare ger snabb återkoppling till semiskyddat boende vid störningar och semiskyddat boende försöker åtgärda så att störningar inte uppstår igen
- Semiskyddat boende behöver ha förståelse för att fastighetsägaren värnar trygghet för husets alla hyresgäster
- Det är en fördel om fastighetsägaren har grundläggande kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, för att kunna förstå boendes situation och för att skapa vilja för långsiktiga lösningar med egna kontrakt till de boende
- Det är en fördel att ha samarbete med fastighetsägare som kan erbjuda lägenheter utspridda över olika områden i den ort där det semiskyddat boende verkar. Vid placering kan bedömning göras om vilket område som är mest lämpligt i det enskilda fallet.

Beskrivning av praktiska arbetsätt

Tillvägagångssätt innan beslut om placering

Vid en förfrågan om placering börjar Trygga boendes personal med ett kort telefonsamtal med socialsekreteraren i syfte att undersöka om den aktuella personen tillhör målgruppen samt för att få en överblick av hotbilden.

Innan beslut om placering genomförs ett informationsmöte på Trygga boende med den berörda personen, handläggare samt boendepersonal. På informationsmötet informeras handläggare och boende bland annat om boendets regler med betoning på risker, hotbild och skyddsperspektiv. Vikten av kommunikationen mellan boende och kontaktperson tydliggörs, t ex behovet av att kontinuerligt stämma av hur hotbild utvecklas. Vid mötet diskuteras också om den boende behöver hålla adressen hemlig samt möjlighet att få sin post genom boendets postbox. Det kartläggs också vilka människor som ingår i personens nätverk och personalen är tydlig med att det krävs att den boende träffar boendepersonal en gång i veckan. Vidare informeras om medarbetares tillgänglighet.

Om barn ska flytta med informerar personalen om bland annat anmälningsplikt vid oro för barn samt kartlägger vilka personer barnet/barnen har i sitt nätverk. Har barnen till exempel umgänge med eventuell förövare och hur ser det i så fall ut? Hur ser den andre förälderns delaktighet/vårdnad ut? Om barnen går i skola, förskola – hur kan fortsatt skolgång lösas på ett säkert sätt?

Vid placering i semiskyddat boende

Efter infomötet får boende bestämma sig om hen vill flytta in till Trygga boende eller inte. Handläggaren ringer och informerar personalen boendes beslut. Väljer personen att flytta in bestäms en dag och tid. Personalen möter boende utanför Trygga boendes kontor och tillsammans går alla till lägenheten. Personalen visar boende tvättstugan, miljöhuset och brandinstruktionerna. Boende får skriva under nyckelkvittens. Därefter bokar kontaktpersonen möte med boende för att teckna hemförsäkring och flyttanmälan. Personalen utgår från personens behov.

Vid akutplacering kan infomöte och inflyttning ske samma dag.

Trygghet och tillit, motiverande arbete

Stadsmissionens arbete präglas av fokus på behoven, i syfte att stärka den enskildes makt över sitt eget liv. (källa: "Sveriges Stadsmissioners grundvärderingar")

Att etablera en trygg och förtroendefull relation mellan personal och boende är helt centralt för arbetet i det semiskyddade boendet. Relationen är nödvändig för att kunna arbeta med bedömning och uppföljning kring hotbilden, samtal om vad som utgör risk- och skyddsfaktorer för varje specifik individ och för att kunna göra en bra säkerhetsplanering och ett gemensamt förebyggande arbete. Att kunna ha ett vardagligt och förtroendefullt samtal om hotbilden/hotbilderna och hur den boende mår i separationen just nu är mycket viktigt.

Vi etablerar tillit och bygger relation på olika sätt. Ofta startar detta i det praktiska arbetet som är frekvent förekommande vid inflyttning. Att personalen gör sig "användbar" för den boende och stöttar i myndighetskontakter, posthantering, försörjning osv skapar ofta en bra bas för relationen då personalen får möjlighet att etablera förtroende. Personalen är inte inkopplade för att kontrollera eller styra, personalen är där för att fungera som "extra muskler" i krångliga processer och arbetar för den boendes bästa. Vi pratar också ofta om att det är viktigt att den boende känner sig bekväm med att sätta gränser, säga nej och säga till när något inte känns bra i kontakt med personalen. Personalen försöker, så långt som möjligt, backa när en boende uttrycker att den känner sig trängd eller inte orkar just nu.

Viktigt i arbetet med att bygga relation är också att lyssna noga och minnas det som den boende berättar för att kunna följa upp ordentligt. Det är också viktigt att komma ihåg så mycket som möjligt kring den boendes historia och bakgrund. De boende i semiskyddade boendet har ofta behövt berätta sin historia för flertalet personer innan de flyttar in på boendet. Som personal i boendet gör vi princip av att så långt som möjligt minnas detaljer om relationer, studier, mål osv för att den boende dels ska slippa berätta om och om igen, och dels för att visa att vi är engagerade, närvarande och tar det den boende berättar på allvar.

Ofta märker vi att relationen utvecklas genom att vi noterar små signaler från den boende – t ex att den boende själv tar initiativ att be om hjälp eller stöd eller att informera om något, att den boende nämner något kort som gör det möjligt för personalen att ställa följdfrågor. Ibland kallar vi detta för ”inbjudningar”, även när det inte är något konkret som uttrycks utan bara en detalj i förbifarten. Ett sätt att bekräfta detta och förstärka det är också att vara noga med att tacka för att den boende ”släpper in dig” i den specifika frågan. Relationsutvecklingen startar ofta i en dynamik där personalen frågar och den boende svarar och utvecklas efter hand till att den boende tar egna initiativ att starta ett samtal eller ta upp en viss fråga. I den utvecklingen krävs det att personalen är tydlig med att det är viktigt att den boende vågar vara ärlig med vad som pågår och hur det känns. Det är viktigt att betona att den boende får lov att berätta för personalen, även om det rör något som den boende är osäker över eller tycker är jobbigt att stå för. Vi pratar redan vid inflyttning om vikten av att våga berätta om t ex kontakten med tidigare våldsutövare förändras och riskerna i att hålla hemligheter. Personalens främsta uppdrag är att stötta den boende.

Trygghet och säkerhetsplanering

Målet med semiskyddat boende är att etablera en vana av att värna om sin trygghet/säkerhet, göra överväganden, värdera upp den egna tryggheten utan att det är beroende av att personalen följer upp och driver på. Metoden handlar om att bygga trygghet inifrån och att ”utforma och hålla i sin egen säkerhetsplan”. Metoden som medarbetare använder för att uppnå detta är hög grad av tillit och att den boende får fatta egna beslut. Det finns t ex inget förbud mot att använda social media eller ha kontakt med tidigare våldsutövare. Däremot kan kontakt med tidigare våldsutövare få konsekvenser, t ex om den boende har med sig barn och barnen bedöms utsättas för fara. De potentiella konsekvenserna kan vara ett samtalsämne i medarbetarens kontinuerliga dialog med boende.

Syftet med semiskyddat boende är att snarare rusta för att hantera eventuell kontakt med tidigare våldsutövare, hitta sina gränser i den kontakten, hitta strategier för att hålla i dessa gränser,

öva sig på att flagga för t ex personal om något eskalerar, be om hjälp/råd om något är svårt osv. Förbud mot kontakt med tidigare våldsutövare blir, för målgruppen, lätt en missriktad regel som skapar en känsla av kontroll eller trygghet för personalen då kontakt ofta inte går att undvika totalt för den boende. I den meningen har det semiskyddade boendet valt att inte totalförbjuda kontakt med tidigare våldsutövare utan snarare arbeta mycket med att den boende ska kunna vara ärlig om hur kontakten finns och våga föra samtal med personalen om hur denna kontakt går till, hur den känns och vilka effekter den får.

Social media

Syfte att rusta för att hantera sociala medier på ett sätt som inte äventyrar den egna tryggheten - hellre än att förbjuda användningen av sociala medier så att personen som ändå använder dessa också får en ”hemlighet” som den behöver ”erkänna”, t ex om något sedan skulle eskalera i hotbilden på grund av att personen hittats på sociala medier. Att inte kunna be om hjälp direkt utan först behöva berätta ”jo, jag har kvar min snapchat” kan hindra eller bromsa processen att berätta och be om hjälp om något händer. Eftersom delar av det semiskyddade boendets målgrupp också är unga vuxna är det ibland fruktlöst att förbjuda användningen av sociala medier, då den kommer att ske oavsett vilka regler som sätts upp. Därför arbetar semiskyddat boende istället med hur sociala medier används t ex genom säkerhetstänk kring alla digitala tjänster som den boende nyttjar, för att den boende ”öppet” ska kunna använda vissa digitala tjänster/sociala medier på ett sätt som inte skapar stora risker kopplat till hotbilden

Några exempel på säkerhetstänkande

Ett exempel på säkerhetstänk kan vara när den boende misstänks ha blivit upptäckt av förövaren/förövarna. Medarbetare pratar först med den boende om säkerhetstänk och förebyggande säkerhetsåtgärder. Innan flytten pratar vi om hur viktigt det är att inte dela nya adressen med någon. Därefter erbjuder vi den boende att flytta till en annan lägenhet. Det har hänt två gånger under semiskyddat boende att en boende har bytt lägenhet.

Ett annat exempel kan vara att etablera kodord mellan boende och kontaktpersonen/personalen. Om boende möter förövare t ex utanför lägenheten eller ute på gatan kan kodordet användas. Om personen känner sig otrygg och rädd skickar boende sms till personalen där hen använder kodorden. Personalen larmar 112 med detsamma. Det har inte hänt att boende använder kodord men planen finns. Boende och kontaktpersonen pratar mycket säkerhetstänk och förebyggande. Vid ett tillfälle var det en boende som själv kom och sa till personalen att det är bra med kodord mellan personalen och hen. Boende hade själv tänkt säkerhet och delade det med personalen. Semiskyddat boende har som mål att de boende själva tänker på sin säkerhet och inser hotbilden.

När den boende har barn med sig till semiskyddat boende

När barn bor med sin förälder på semiskyddat boende är barnperspektivet alltid närvarande. Barnens bästa står i fokus, t ex genomförs inga allvarliga samtal med den vuxna när barnen är med och medarbetare ger, vid behov, stöd i föräldrarollen.

Ombudsmannaskap kan bli aktuellt för att t ex bidra till samordning mellan Socialtjänstens handläggare för barn och familj samt Socialtjänstens hot och våldhandläggare. Tyvärr har vi under projektets gång märkt brister i intern samordning mellan Socialtjänstens olika handläggare och ett viktigt uppdrag för medarbetare i semiskyddat boende har blivit att bidra till samordning för att den boende och medföljande barn ska få så bra stöd som möjligt. Medarbetare kan också fungera som länk med andra organisationer och BVC. För boende med barn finns möjlighet till att ta del av öppen social verksamhet i Skåne Stadsmissions barn- och ungdomsverksamhet. Bland annat erbjuds kontinuerliga familjeträffar.

Ombudsmannaskap

En viktig del av modellen semiskyddat boende handlar om ombudsmannaskap. Ombudsmannaskap vill bidra till att lösa problemet att de boende inte får tillgång till det stöd de behöver genom myndigheter och andra offentliga aktörer. Anledning till att de boende inte får tillgång till stödet kan t ex vara att de inte har kunskap om hur de

ska gå tillväga eller att de har svårt att orka ta kontakter och/eller problem med att strukturera hur stödsökandet ska gå till. I semiskyddat boende är en viktig del av ombudsmannaskapet också att bidra till att de boende hittar en stabil boendelösning.

Ombudsmannaskap definieras som ”*det stöd vi ger till en boende vars behov är beroende av en extern tredje part för att det skall kunna uppfyllas*”. Det kan t ex handla om rådgivning, länkning, praktiskt stöd, medföljande vid myndighetsbesök och företräddande. Som nämnts ovan kan det också handla om att bidra till samordning mellan Socialtjänstens olika handläggare. Ombudsmannaskapet syftar till att målgruppen ska uppnå ökad egenmakt, vilket definieras som ökad kunskap, förbättrat självförtroende och ökad handlingsförmåga.

Bygga egna nätverk

”*En Stadsmission har alltid de lokala behoven och förutsättningarna i fokus. En Stadsmission bygger alltid på ett lokalt engagemang. Kännedom om levnadsvillkor, samhällsstrukturer och ett uthålligt lokalt arbete präglar verksamheten*” (källa: ”Sveriges Stadsmissioners grundvärderingar”)

Semiskyddat boende genomförs inom ramen för Trygga boende. I syfte att främja aktivitet och utveckla relationer och nätverk finns möjlighet att delta i Trygga boendes läxhjälp, gå på bio med mera. Det finns också möjlighet att ta del av Skåne Stadsmissions breda utbud av barn- och ungdomsverksamhet, matutdelning, sysselsättning med mera.

I den semiskyddade modellen ingår också att stimulera till kontakter med exempelvis föreningar och andra aktörer. Medarbetare och boende kan prata och kartlägga kontakter som kan vara relevanta utifrån den boendes behov, här kan det upplevas fördelaktigt att befinna sig i en stad som Malmö med rikt utbud. Naturligtvis kan det också upplevas övermäktigt med det rika utbudet och därför kan guidning till rätt aktörer kännas värdefullt.

Projektets slutsatser

Projektets grundläggande antaganden

Projektets problembeskrivning utgick från att det inte finns tillräckligt utbud av långsiktigt stöd för målgruppen. Projektidén är därför att bidra till långsiktigt stöd genom att ta fram en modell och metod för semiskyddat boende.

Projektets sammanfattande erfarenheter

Svårigheter:

- Genomförts under pågående coronapandemi vilket inneburit svårigheter i att ordna social verksamhet för boende och svårigheter i att ordna fysiska möten med aktuella aktörer.
- Mött organisatoriska utmaningar som byte av projektsocionom och projektledare.
- Den största svårigheten för projektet har varit att behoven av långsiktiga lösningar för målgruppen, som beskrivits av socialsekreterare och andra yrkesverksamma, inte matchat med kommunens efterfrågan av platser i semiskyddat boende.

Styrkor:

- Tillfället till omvärldsanalys, som visar att förutsättningarna för långsiktiga lösningar är komplexa.
- Att projektet fått lyssna till målgruppens röster och prova modellen på målgruppen.
- Upparbetat samarbetet med fastighetsägare - boendekontrakt står högt upp på målgruppens lista över behov som behöver tillgodoses för att uppnå ett fritt och självständigt liv.
- Projektets placering inom ramen för Trygga boende och i Skåne Stadsmissionens kontext. Det hade sannolikt inte varit möjligt att på ungefär ett års tid erhålla och använda lägenheter från fastighetsägare och bygga upp relationer med socialsekreterare. Grunden som Trygga boende och Skåne Stadsmission kunnat ge var nödvändig för att projekt semiskyddat boende snabbt skulle kunna bli operativt
- Möjligheten att sprida, dela och samtala kring resultat genom Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner

Resultat och framtida användning

Projektresultatet är tydligt: trots att behovet av långsiktiga lösningar för målgruppen bekräftats av yrkesverksamma, så har kommunernas efterfrågan på placering vid semiskyddat boende varit relativt lågt. Projektet har vänt sig till kommuner i Skåne med fokus på Malmö stad. Nu implementeras modellen för semiskyddat boende i Trygga boendes utbud och verksamhet. Under projektets avslutning och i framtida verksamhet planerar Skåne Stadsmission att undersöka om det finns större efterfrågan på semiskyddat boende hos kommuner som ligger geografiskt långt borta från Malmö, t ex Stockholm och Umeå.

Skåne Stadsmission kommer i detta arbete söka samverka med medlemmar i Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner. Idén är att längre geografiskt avstånd från personens grundmiljö kan verka skyddande.

Skåne Stadsmission planerar också fortsätta att utveckla samarbetet med fastighetsägare, då projektet bekräftat att egna bostadskontrakt för målgruppen är högt prioriterat för att kunna skapa en långsiktigt hållbar vardag för målgruppen. Sammanfattningsvis har projektet visat på vikten av att undersöka och försöka påverka efterfrågan på insatser, för att bidra till att målgruppens långsiktiga behov tillgodoses.

FÖR MER INFORMATION OCH MATERIAL:

skanestadsmision.se/semiskyddat-boende

Projektledare Ann Edlund
0766-47 15 26
ann.edlund@skanestadsmision.se

Trygga boende
0721-86 12 27
tryggaboende@skanestadsmision.se

040-664 22 40 skanestadsmision.se